

Motion till riksdagen 2013/14:Ub273

av **Lars Mejern Larsson m.fl. (S)**

Ett livslångt lärande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska förutsättningar grundade på elevers behov.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera basfärdigheter och elevernas undervisning under de första åren i skolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gymnasieskolan ska göras obligatorisk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten ska spela en aktiv roll när det gäller att stödja kortutbildade i arbetslivets strukturomvandling, t.ex. genom ett nytt kunskapslyft.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett ständigt pågående livslångt lärande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dimensionera utbildningsplatserna efter befolkningens utbildningsnivå.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för att bredda rekryteringen till den högre utbildningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera insatser som motverkar könsbundna utbildningsval.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vuxenutbildningens viktiga roll i det livslånga lärandet.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 4 hänvisat till AU.

Motivering

Varje människa är en tillgång som har förmåga att utvecklas, påverka och ta ansvar och alla har rätt till ett rikt och värdigt liv och att få växa utifrån sina egna behov och förutsättningar. Att få förverkliga sina livsdrömmar och kunna påverka sina livsvillkor i vardagen, samhället och arbetslivet kräver en bra bas att stå på där utbildning och bildning är en av grundförutsättningarna.

Värmland är ett mångskiftande län med både ren landsbygd och större tätorter, och utbildningsmöjligheterna varierar därmed. En utmaning i nutid är att barnkullarna minskar och att många kommuner står med allt färre barn i sina landsbygdsskolor. Det är något som dels försvårar möjligheten till den kreativa miljö med mångfald av både barn och legitimerad personal som krävs, dels blir en ekonomisk utmaning för många redan ansträngda kommunekonomier. Många skolor har heller inte ekonomiska muskler att erbjuda det tidiga stöd som krävs för att elever inte ska halka efter. Att kunna läsa, skriva och räkna har blivit allt viktigare i vårt moderna samhälle. Att gå alltför länge med brister i basfärdigheterna riskerar att försvåra, ja till och med förstöra skolgången för alltför många elever. Därför ska basfärdigheterna och elevernas undervisning under de första åren i skolan prioriteras, så att inte ett enda barn lämnar tredje årskurs med bristfälliga basfärdigheter.

Arbete är grunden för vårt välbefinnande. En nyckel för att hålla ihop och utveckla Sverige är att fler har jobb att gå till och därmed en egen försörjning. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. En stark och hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och full sysselsättning. Så möter vi framtiden bäst.

Men idag är situationen en annan. Allt fler fastnar i långtidsarbetslöshet och många av dem har stora svårigheter att ta sig tillbaka in på arbetsmarknaden. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på historiskt höga nivåer. Antalet ökar och idag är 221 294 personer långtidsarbetslösa (augusti 2013), en ökning med 4 procent från föregående år. För Värmlands del handlar det om 5 871 personer, trots en gynnsam arbetsmarknad i Norge.

En hög arbetslöshet drabbar många unga. Det hör nu till vanligheten att ungdomar slutar gymnasiet och direkt går ut i arbetslöshet. Regeringens styrning av Arbetsförmedlingen innebär att ungdomars första kontakt med arbetslivet möts med kalla handen, utan hjälp och stöd förrän det gått tre månader. Unga måste få en bättre chans i arbetslivet och ska få stöd från första dagen och garanteras någon form av sysselsättning, som arbete, studier eller praktikplats inom 90 dagar.

Dagens och framtidens arbetsliv ställer allt högre krav på arbetskraftens utbildningsnivå. Arbetslösheten är idag som störst bland kompetenssvaga grupper, och det är ett problem att många ungdomar saknar en fullständig gymnasieexamen. En egen försörjning är nyckeln till att känna sig fria och kunna göra egna livsval. Därför behöver ungdomar få stöd i att etablera sig i samhället och bli självständiga vuxna. Arbetet för att detta ska kunna ske måste börja i skolans tidiga år där barngrupperna i dag är allt för stora. Arbetet ska sedan fortsätta i högstadiet och i gymnasieutbildningen där lärarnas arbetssituation måste förändras. Framför allt lärarnas administrativa börda bör

Fel! Okänt namn på

utredas för att lärarna på ett bättre sätt ska kunna utföra sina jobb. Skolan måste hänga med i samhällsutvecklingen, och gymnasieutbildningen bör bli obligatorisk för att Sverige också i framtiden ska kunna klara sig i den globala konkurrensen.

Vi har under flera år haft en ökad arbetslöshet och prognoserna från regeringens egna siffror visar att arbetslösheten även under 2014 beräknas öka, då till 8,4 procent. En av anledningarna är bristen på utbildning och rätt kompetens. Fler behöver klara gymnasieskolan och fler behöver läsa vidare och ta en examen i ämnen arbetsmarknaden efterfrågar.

Sverige ska konkurrera med välutbildad arbetskraft, bra innovationsklimat, öppenhet för nya idéer och förmåga att ställa om produktionen. Politiska vägval skapar möjligheter för människor. Fördelningsspolitik har historiskt sett skapat möjligheter, laglig rätt för studier, särskilt studiestöd för vuxna, statsbidrag för uppsökande rekryteringsverksamhet med mera. EU-siffror visar att 2020 har högutbildades arbetstillfällen ökat med 16 miljoner och lågutbildades minskat med 12 miljoner. Det visar att om vi ska fortsätta vara en konkurrenskraftig ekonomi krävs utbildningsinsatser.

Politiken har här en viktig uppgift när det gäller att få fler med låg socioekonomisk bakgrund att välja högre utbildning. Trots insatser över åren för att öppna högskolan för personer från hem utan studietradition finns alltså en stor social snedrekrytering – 70 procent av de studerande på lärarlinjen och 85 procent av de studerande på forskarutbildning har föräldrar med högre utbildning.

Det finns utbildningsanordnare som arbetar långsiktigt för att bryta den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen. För fyra år sedan startade Karlstads universitet en verksamhet som de kallar för barnens universitet. Forskare och lärare presenterar sina ämnen på ett lättillgängligt sätt, vilket har väckt ett stort intresse bland barn och ungdomar. Resultatet visar att fler ungdomar från icke studievana hem söker sig till högre utbildning efter att ha deltagit i barnens universitet. Det kan också vara ett viktigt verktyg för att bryta könssegregerade utbildningval. 800 000 vuxna har endast grundskoleutbildning och trettio procent av gymnasieungdomarna hoppar av sina studier i förtid. Det får till följd att det finns ett behov av att komplettera sina studier även senare i livet. Möjligheterna till vuxenutbildning för att medborgare ska kunna komplettera och läsa upp betyg måste bli fler, vilket i slutändan medför att antalet högskoleplatser och andra studieplatser inte kan dimensioneras endast utifrån ungdomskullarnas storlek utan även utifrån befolkningens utbildningsnivå. Vuxenutbildningen har en betydelsefull funktion på en flexibel arbetsmarknad och den har tre viktiga uppdrag:

- ? att ge en möjlighet till personlig utveckling genom utbildning och bildning som öppnar för vidare studier
- ? att erbjuda utbildning och bildning som svarar mot arbetsmarknadens och näringslivets behov
- ? att vara en motor för kompetensutveckling för vuxnas lärande i arbetssituationen då behovet av uppdaterad kunskap är stort i dagens arbetsmiljöer.

Fel! Okänt namn på

Utbildning som verktyg för jämställdhet

Utbildning kan också vara viktigt för att bryta traditionella könsmönster. Just vid vuxnas lärande kan det vara oerhört viktigt. Att som kvinna t ex få göra praktik i ett så mansdominerat område som skogen eller som man i vården, och därmed få kunskap och insikt i ett yrke man kanske aldrig skulle tänka på som realistiskt utan möjligheter att prova på, skulle mycket väl kunna leda till att såväl skogsindustrin som vården med råge kan komma att uppfylla det kompetensbehov som man inom bara några få år kommer att stå inför samtidigt som samhället kan glädjas åt att matchningen fungerat och arbetslösheten minskat.

Stockholm den 1 oktober 2013

Lars Mejern Larsson (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Berit Högman (S)

Jonas Gunnarsson (S)